

Једна влада а два господара

Сви су се нечег одрекли: ДС премијера, ДСС значајних ресора, Г17 плус потпредседничког места и финансија

У кабинету четири страначка лидера
(Фото Бета)

своје министре, нити их бира, нити их може отпустити, „господари али не влада”, јер већина министара није из његове странке. Ово је кабинет „минималне победе”. То значи да странке које контролишу већину места у парламенту, не укључују у владу ниједну странку која није неопходна за већину; и „минималне везане победе”, од левог до десног центра. Влада има релативно широку прихваћеност и легитимност. И СРС и СПС су у завршници скупштинског плеј-офа показали да неће спречавати реализацију воље скупштинске већине. Партнери у међународној заједници су поздравили договор. Косовски Срби су први пут добили своје министарство. Мањине имају свог министра, али су, на жалост, остали без свог министарства – за људска и мањинска права. Већинска, демократска Србија је одахнула. Опстанак владе више неће зависити од административног одбора (сервисирање посланичких мандата), ни од условљавајуће подршке партије која подржава мањинску владу („неће бити изручења док се ми питамо”). На делу је континуитет петооктобарске политике и курса. Партије у влади поново су заједно на истој страни. Коштуница ипак није окренуо леђа својим бирачима из 2000. Социјалисти 2003. и радикали показали су ових дана да „увек” може рачунати на њих.

У влади су највиши партијски функционери, четири председника странака (ДСС, Г17 плус, НС, СДП), пет потпредседника (Петровић, Шутановац, Јочић, Поповић, Милосављевић). Влада има 25 чланова и 23 министарства (ДС 12, ДСС 7 и Г17- 4). У влади су четири жене, и један предстваник мањина. Влада има девет старих чланова од којих су три на истим позицијама (Коштуница, Јочић, Милосављевић, и делимично Илић). Динкић, Поповић, Бубало и Наумов су у измењеним ресорима. Више од половине министара је рођено у Београду. Мало је више чланова од уобичајених ресора (15–18). Влада је у просеку, релативно млада. Просек старости владе је 45,5 година.

Каква је веза између избора и формирања владе? Свака странка настоји да оформи кабинет у складу са политиком коју води како би је лакше спровела. Коалиционе владе имају ману што су склоне замагљивању или слабој видљивости одговорности. Програмске коалиције представљају удруживање програмски блиских странака и оне, по правилу, имају веће шансе да се одрже у дужем временском периоду. Партије које чине владу, уз померања клатна лево-десно, сусретаће се на некој средњој позицији (центра). Крупна политичка питања ће захтевати посебан третман, самит на врху Тадић – Коштуница. То значи – једна влада, а два господара. У осталим питањима ће бити минимална програмска разлика и минимална идеолошка дистанца, што ће олакшати спровођење политике. Овакав аранжман даје довољно основа за тумачење како су странке које чине владу добиле оптималан део инструмената и механизма да испуне значајан део обећања датих својим бирачима и да се захтеви из предизборног периода операционализују у политику владе. На пример: ДСС – Коштуница је и даље премијер, Јочић министар унутрашњих послова, плус – енергетика, просвета, Косово и Метохија, вере; ДС – Ђелић, вицепремијер за европске интеграције и економију, плус – правда, одбрана, спољни послови, финансије, НИП; Г17 плус – економија и регионални развој, здравље, наука; НС – инфраструктура. У овој влади, ресори су једним делом дистрибуирани према социјалним групама у којима партије имају највише упоришта. Може се очекивати успостављање везе на релацији програм – изборна обећања – социјална структура бирача – ресори у влади –

Преговори о влади су потврдили да су односи међу партијама и унутар партија – односи моћи, и да је политика, између осталог, „ауторитативна алокација (редистрибуција или прерасподела) вредности у друштву” (Д. Истон). Иако се чекао истек од уставних деведесет дана, можда је утеха да је дужина трајања преговора о коалиционој влади у непосредној вези са дужином трајања коалиције. Искуства говоре да што се теже и дуже долази до споразума – дуже је и трајање владе.

Каква је влада по свом карактеру? Ово је вишепартијска, већинска, коалициона, програмска, демократска, проевропска, влада центра (леви и десни центар). Влада је комбинација партијских људи и делом технократа. Премијер је први међу једнакима (*primus inter pares*). То значи да не може да контролише све

испуњење обећања.

Каква је расподела ресора? Након усклађивања програма (најважнији део у формирању владе је подела колача (ресора). То су функције на нивоу државе (скупштина, влада), у оквиру владе (министарства), и унутар министарстава. Један број професионалаца увек треба да остане, независно од промене партија на власти. Код ових подела водило се рачуна о интерпартијским и интрапартијским интересима, о домену политике, престижу и моћи (сила, новац, ресурси, полуге). Теорија коалиција је омогућавала предвиђање оваквог исхода. „Гвоздени закон пропорционалности” је примењен и квантитативно и квалитативно. Сви су се нечег одрекли: ДС премијера, ДСС значајних ресора, Г17 плус потпредседничког места и финансија, НС дела капиталних инвестиција. Време је да се коначно прихвати чињеница да је искорак ка компромису израз снаге разума, а не одраз слабости. После Скупштине, партије су и у влади разместили људе на високе положаје. Свака странка полази од уверења да ће осим ухлебљења, њени људи најбоље спроводити њен програм. Исход расподеле су и унутарпартијска (не)задовољства. Један број ДСС-ових министара није више у влади, а другима су промењени ресори. ДС је од својих министара из Ђинђићеве владе оставио само Ђелића и Милосављевића (изостали су Матковићева, Влаховић, Кнежевић, Питић), а један број њих није постављен на места за која их је партија до сада планирала или на којима су сами себе видели – Шутановац МУП, Ђелић финансије, Ђилас најмање потпредседник или саобраћај, Љајић људска и мањинска права. Након премијера, вицепремијера, министара и државних секретара, следе амбасаде, јавна предузећа, управни одбори, јавни сервиси. Неизвесно је да ли ће бити апсолутна вертикална дистрибуција ресора (сви директори школа, болница...) или ће се водити рачуна о још некој референци осим партијске. Кадровски и персонално остаје још једно потенцијално тешко питање – БИА.

Осим сразмерне расподеле, неопходан је баланс између страначке ексклузивности над министарствима, принципа преузимања одговорности од стране партије и немешања, с једне, и међусобног надзирање и контроле, с друге стране.

Доцент на Факултету политичких наука

Славиша Орловић
[објављено: 23.05.2007.]